

The Role of Discourse in Understanding textual. European Hermeneutics of Meaning

Role dans la comprehension de discours textual. Herméneutique européennes de sens

Rolul discursului în înțelegerea textuală. Hermeneutica europeană a sensului

Regis-Mafteiu ROMAN

Universitatea de Vest „Vasile Goldiș”, Arad
Facultatea de Științe Umaniste, Politice și Administrative
E-mail: regis_roman@yahoo.com

Abstract

The role of text can be best understood by reference to the functions and features of speech. The difference between modern and postmodern reflects a characteristic of the interpretation. It goes from binary to tertiary knowledge. The text is a legitimate index which may define a historical period, an era, and a moment of the society. However, speech is an elementary process through which text fundamentals its own existence. Real meaning: overcoming simple human relations through extensive networking, nothing more.

Résumé

Le rôle du texte peut être mieux compris par référence aux fonctions et caractéristiques du discours. La différence entre moderne et postmoderne reflète une caractéristique de l'interprétation. Il y a une transition de connaissances binaire au tertiaire. Le texte qui est un repère légitime peut définir une période historique, une époque, où un instant de la société. Mais le discours est un processus élémentaire et par ce ci le texte de fonde son propre existence. Signification réelle: surmonter le relationnel à travers de vastes réseaux, rien de plus.

Rezumat

Rolul textului poate fi înțeles cel mai bine prin raportare la funcțiile și caracteristicile discursului. Deosebirea între modern și postmodern reflectă o caracteristică a interpretării. Se trece de la cogniții binare la cogniții terțiare. Textul este un indice legitim care poate să definească o perioadă istorică, o epocă, un moment al societății. Însă, discursul este un proces elementar prin care textul își fundamentează propria existență. Actual semnifică: depășirea relaționalului prin relaționare extinsă, nimic mai mult.

Keywords: text, speech, interpretation, tertiary knowledge, reference

Mots-clés: texte, discours, l'interprétation, connaissances tertiaire, référence

Cuvinte cheie: text, discurs, interpretare, cunoaștere terțiară, referință

Ipoteza de lucru propusă este cea prin care se experimentează statutul interpretării în procesul relaționării cu textul prin raportare la funcțiile semantice și la caracteristicile discursului.

Textul este un indice legitim al procesului cultural care poate să definească o perioadă istorică, o epocă, un moment al societății. Însă, fundamentul oricărui text este discursul ce experimentează un proces elementar prin care își fundamentează propria existență cu sens, cu unic sens, restul abordărilor putând fi reduse la interpretări vagi, abstracte.

De la hermeneutica modernă la discurs

Dacă pornim de la premisa inițiativă prin care definim hermeneutica drept artă de a înțelege corect discursul celuilalt, atunci putem realiza o dublă ancorare în câmpul înțelegerii. În primul rând, ca surprindere în plan interior și subiectiv a capacității de a expune corect (gândurile celuilalt) și, în al doilea rând, ca dezvoltare a capacității de a transmite corect (unei terțe persoane discursul altuia). Relaționarea subiectivitate-intersubiectivitate apare ca prim factor în înțelegerea generală printr-o analiză consistentă în cazul expunerii și printr-o analiză pragmatică în cazul transmiterii unui text, a unei convorbiri, a unui semn. Există câteva etape prin care putem descrie întemeierea interpretării și a înțelegerii ca istorie a codării și decodării sensului:

a. **Gândirea este desăvârșită datorită Discursului interior.** *Analizată într-o dimensiune generală, această primă ipostază semnifică lucrul de exemplaritate individuală prin care se poate întemeia gândirea în ființă, fie că este vorba despre un discurs-text biblic, fie că exprimă o esență tehnică a interpretării (pre)discursive. La nivelul formării cognitive a termenilor în mentalul fiecărui om există capacitatea reprezentatională, modul în care un cuvânt, fiecare cuvânt este simbolizat mijlocit sau nemijlocit printr-un clișeu de imagine. Asociind capacitatea reprezentatională cu liniile teoretice indicate de Gorgias-Husserl, Schleiermacher la un prim nivel apare incapacitatea de comunicare interpersonală datorită reprezentărilor diferite între indivizi. Ulterior, în condițiile negării acestei procesualități, apare și posibilitatea comunicării datorită simbolurilor sociale, comune.*

b. **Discursul este devenirea însăși a gândirii.** *Esența omului se regăsește, cu toate deosebiri și asemănările, în cea de-a doua paradigmă care axiomatizează identitatea dintre limbaj și lume. Formula celebră a neopozitivismului analitic wittgensteinian: limitele gândirii = limitele limbajului plasează realitatea lingvistică în realitatea existențială subiectivă, reducând ontologia neumană la o fenomenologie a spiritului. În afară de subiectivitate nu există nimic. Dar subiectivitatea poate fi înțeleasă numai prin studiul limbajului, a limbajului ca unică modalitate de ființare și de întemeiere nespeculativă.*

c. **Arta discursului ia ființă prin fixarea însăși a gândirii, ceea ce semnifică posibilitatea interpretărilor estetice și a ancorărilor în posibilitatea lingvistică ontologică în condițiile acceptării autenticității universului fenomenologic.**

d. **Necesitatea interpretării discursului prin știința limbii ca și corelație hermeneutică și retorică** (tratarea generală a limbii) prin care actul comprehensiunii este invers actului discursiv. Înțelegerea este ulterioară discursului, în mod sincron, însă devine explicit anterioară, în mod diacronic.

e. **Comprehensiunea în procesualitate intrinsecă presupune dependența hermeneuticii și a retoricii de dialectică.** Unitatea limbajului este relaționată cu cea a gândirii: „nu există nici o gândire fără discurs...nimeni nu poate gândi fără cuvinte”[2] iar hermeneutica conduce la înțelegerea acestui conținut al gândirii prin dialectică. Dialectica este o știință a unității cunoașterii în cadrul căreia intră sau prin care ființează viața istorică, știința istorică, etica.

f. **Orice discurs implică o dublă relaționare:** prin **totalitatea limbii** și prin **totalitatea gândirii creatorului său**. Comprehensiunea apare numai în clipa în care se ajunge la înțelegerea discursului ca „decupaj” lingvistic și ca act al celui care gândeste (subiect, creator), rezultând două momente „absolut egale” între interpretarea gramaticală și cea psihologică. *Această strategie a fost utilizată pentru a înțelege caracterul ideal al unui discurs, a unui text care poate fi înțeles (empatic) de către interpretul său (Dilthey) sau a utopiei înțelegerii identice și posibilitatea valorizării într-un altfel sau într-un alt-plan (Gadamer) superior ca determinare.*

g. **Interpretarea este o artă** deoarece presupune „*talentul lingvistic*” ca și capacitate de a actualiza limba în fiecare moment și „*talentul cunoașterii omului ca individ*” [3] în condițiile în care erorile frecvente ale neînțelegerilor, ale hermeneuticii sunt cauzate de lipsa acestui talent. În cazul lipsei unui domeniu de talent se ajunge la o adevărată paralizie a înțelegerii și chiar a umanului, doar „neînțelegerea se prezintă spontan iar înțelegerea trebuie voită și căutată punct cu punct”[4].

h. **Arta interpretării se bazează pe o regulă care vizează reconstruirea discursului** „într-o manieră *istorică și divinatorie (profetică), obiectivă și subiectivă*” [5], ceea ce presupune o acceptare atât a actului cât și a potențialului de interpretare al discursului, rezultând potențialitatea interpretării care devine, prin reconsiderare, infinită.

În spațiul european continental, anterior pragmatismului peircean se afirmă în mod explicit rezolvarea procedurii gramatical, tehnic și paradigmatic prin sarcina interpretării care este în mod efectiv inepuizabilă. Este propusă o reactualizare constantă a interpreților și a textului, cunoașterea întregului limbii cu toate potențele deschise, sesizarea semnificațiilor umane ale (ne)înțelegerii pentru a lăsa să apară umanul cu titlu generic ori individual. De fapt, putem afirma că alături de Nietzsche, Schleiermacher pregătește prin tema expusă asupra infinității interpretărilor predeterminarea conceptelor de viață și creație la Dilthey, dar și condițiile favorabile dezvoltării semnificațiilor lumii și ale interpretării hipertextuale regăsite în postmodernismul contemporan.

Înțelegerea unui discurs este posibilă și printr-o reducere simplificatoare a canoanelor interpretării gramaticale ale lui Schleiermacher. Legătura nemijlocită care există sau care este necesar să ființeze între limbajul autorului, a celui care propune și care promite un discurs și limbajul celui care ascultă, a celui alt care se dezvoltă într-un areal lingvistic comun (primul canon).

Înterrelaționările, funcțiile și decodările ființază într-un context determinat între oamenii care comunică. „Într-un pasaj dat sensul fiecărui cuvânt trebuie să fie determinat plecând de la situarea sa într-un context”[6]. (al doilea canon)

Contextul nemijlocit, „Propoziția și relația de dependență nemijlocită reprezintă cea mai dificilă problemă în cazul legăturii în propoziție”. iar identitatea (contextul nemijlocit) apare numai în condițiile în care „**o propoziție este guvernată fără întrerupere de același subiect sau de același predicat**”, în rest putem vorbi numai despre identitate probabilă sau despre legături cauzale sau de relație, doar „Cu cât mai mult te încrezi în alții în procesul descoperirii cu atât mai mult trebuie să fii în stare de a controla judecata lor” [7].

Sintetizând:

Înțelegerea unui discurs este posibilă în interpretarea psihologică prin:

Regula I. Unitatea operei =Principiu = Areal lingvistic

Regula II. Scopul ultim = desfășurarea începutului (prin jocul întreg-parte sub forma cunoașterii conținutului ca acel ceva care pune în mișcare și a formei ca natură care este pusă în mișcare).

Regula III. Scopul total = înțelegerea stilului

↓
Regula IV-VI. Înțelegerea stilului este aproximată prin metoda divinatorie și cea comparativă care trebuie să se presupună reciproc.

↓
Regula VII. Ideea operei trebuie să fie înțeleasă ca un temei al fundării pe voință și într-o conexiune care marchează atât momentul temei cât și pe cel al sferei de influență.

În consecință, rezultă o primă concluzie care descrie gândirea lui Schleiermacher: măsura controlului este dată, în primul rând, de procesul identității nemijlocite iar celelalte: identitatea probabilă, legăturile cauzale și de relație sunt o derivare sau stau sub semnul unei relative identități nemijlocite ceea ce va determina după câteva decenii și căutarea prin logică a unei corespondențe totale între limbă și realitatea independentă mintal odată cu Frege, G., Wittgenstein, L., Russell, B., Carnap.

De la lingvistica și hermeneutica postmodernă la discurs

Discursul odată cu Beneventiste este valorizat ca punct de plecare în studiul limbii. Există argumentul limitărilor impuse de analiza semnului lingvistic care prin relaționare, depășind gândirea lui Saussure, arată faptul că este imposibil sau foarte greu de atins. A explica „funcția denotativă a limbajului în cadrul unei teorii a semnului care nu cunoaște decât diferența internă dintre semnificant și semnificat, în timp ce această funcție denotativă nu pune nici o problemă într-o concepție a limbajului care distinge de la bun început semnele de discurs prin raportul său cu realitatea extralingvistică” [8]. Mijlocit și nemijlocit se realizează o trecere, se fundamentează o bază metatextuală și hipertextuală prin care pragul ori criteriul sensului este înlocuit cu referința, cu pragmatica discursului. Textul, oricare text, este ancorat în entități complexe de discurs. Interpretarea textului nu este realizată numai prin analiza unităților de discurs ci presupune depășirea acestor elemente particulare prin *producerea discursului ca operă*. Rezultă trecerea de la înțelegerea structurii operei la înțelegerea lumii operei ca o condiție prin care se poate realiza „greșă problemei hermeneutice asupra metodei fenomenologice” [9] sau interpretarea lui Husserl prin termeni heideggerieni. Ca fundament și ca metodă se ajunge la comprehensiunea *expresiilor cu sens multiplu* în cadrul cărora reducția husserliană transformă „lucrul în sine” în „lucrul cu sens”. Sensul vieții devine o ontologie, mediată de psihanaliză și lingvistică, a sensului operelor de artă și a culturii, în general.

La Paul Ricoeur atât hermeneutica, cât și psihanaliza au ca obiect de cercetare fenomenele duale din punctul de vedere a sensului prin descifrarea unui „sens ascuns în sensul aparent”, prin înțelegerea simbolului ca modalitate ontologică umană printr-un sens direct, literal „care desemnează în mod suplimentar un alt sens, indirect, figurat, ce nu poate fi sesizat decât prin primul” [10].

Descriptiv, textul este o unitate lingvistică care constituie „intermediarul adecvat între trăirea temporală și actul narativ” [11], iar fraza acceptată ca instanță de discurs (Beneventiste) devine un act de povestire în cadrul căreia intrigii îi revine un rol central. Intriga este „ansamblul combinațiilor prin care evenimentele sunt transformate în istorie sau – corelativ – o istorie este extrasă din evenimente. Intriga este mediatorul între eveniment și istorie” [12]. Acest caracter inteligibil al intrigii este o condiție suficientă pentru a face din urmărirea istoriei o competență ce constituie, până la urmă, o formă „foarte elaborată de comprehensiune”. Observăm cum intriga exprimă la nivel descriptiv temeuriile subtextuale și ale autoreferențialității.

Intriga constituie elementul funcțional care mijlocește raportul dintre istoria savantă și povestire ceea ce conduce la ipoteza: *într-un cerc complet legătura istoriei cu povestirea nu poate fi întreruptă*. Ca amplificare a acestor relații internarative se afirmă că însăși explicația istorică se greșează pe comprehensiunea narativă. Această circumscriere a narativității istoriei în planul comprehensiunii și al explicației este în măsură să descopere eroarea modelelor nomologice care au ca metodologie legi împrumutate (demografice, economice, sociologice) dar care pentru a fi aplicate necesită organizări narative prelabile și mijlocirea lor prin intrigă.

Într-un temei retoric intriga constituie unitatea narativă de bază care unește eterogenul într-o unitate inteligibilă. Contrar structuralismului (romantismului și post-romantismului) care consideră scriitura un fel de „experimentare care înfrânge toate normele”, toate paradigmele tradiționale, relativ toate tipurile de intrigi P. Ricoeur vorbește de punerea-în-intrigă ca o acceptare a alternanței inovare-sedimentare; a temporalității, a istoriei, conform unui exercițiu holistic și sistemic: „numai o imaginație reglată poate fi gândită” [13]. Oricum, referința comună o constituie legătura între istorie și ficțiune.

Etimologic, ficțiunea înseamnă fîngere - facere, plăsmuire. Lumea ficțiunii *nu este decât lumea textului, o proiecție a textului ca lume* ceea ce face din acesta un moment intermediar, referința fiind temporar suspendată. Se conturează următorii pași prin care putem vorbi despre această relaționare, la nivel hermeneutic, între istorie și ficțiune:

- i. Precomprehensiunea lumii acțiunii,
- ii. Ficțiunea este lumea textului, moment în care referința este suspendată ceea ce determină un gen de acțiune limitată, de acțiune simulată și inventată, care intră în coliziune cu lumea reală pentru a o „reface” (fie că o confirmă, fie că o neagă), doar raportul „cel mai ironic al artei față de realitate ar fi de neînțeles dacă arta nu ar de-ranja și nu ar re-aranja raportul nostru cu realul” [14].
- iii. Transfigurarea realității cotidiene operată de ficțiunea însăși.

Un argument tare al identității potențiale între ficțiune și istorie vizează trecutul care este, în sensul propriu al cuvântului (empiric), neverificabil. Analizele discursului istoric sunt asemănătoare cu cele ale discursului ficțional. Tocmai de aceea putem propune un enunț hotărâtor: *istoria omenirii trebuie reanalizată sub forma unui imperativ*. Asocierea simplă este descrisă prin judecata neocategorică: „trebuie să ne salvăm prin abstracție sau trebuie să ne salvăm de abstracție” [15] pentru a ajunge să întemeiem ontologic și abstracțiunile radicale (ciberspațiu, spațiu-timp, virtual, digitalizare).

Argumentul intrigii și al narativității ca unificare a eterogenului este folosit pentru a inversa raportul explicație-comprehensiune (timp-temporalitate) nu numai într-un mod declarativ, ci, într-un mod fundamental. Ceea ce se arată prin această „punere-în-intrigă” este o justificare a istoriei imaginative și active. De fapt, Ricoeur descrie mobilitățile rațiunii, ale hărților discursive într-o structură holistică pentru a arăta expansiunea: ficțiunii la nivel subtextual; a intrigii la nivel autoreferențial și a istoriei la nivel ontologic. Transpus într-un argument al identității această procesualitate formează ideea necesității descoperirii premiselor autoreferențiale și subtextuale.

Relaționarea dintre discurs și ființarea umană

În Originea operei de artă, în tema *Scrisoare despre umanism* putem remarca modalitatea în care problema autoreferențialității apare ca un fundament principal dar care poate fi înțeles cel mai bine prin asocierea cu ideea identității neoleibniziane (Fiecare lucru este ceea ce este ... Voi fi ce voi fi. Am scris ceea ce am scris.) *Artistul este originea operei. Opera este originea artistului* [16] pentru a propune universalitatea discursului *limba este locul de adăpost al ființei*. În lăcașul ei trăiește omul. Limba însăși este: este limba și nimic în plus. Limba însăși este limbă, discurs, rostire esențială. Mai mult decât atât: *gândirea gândește pentru a întemeia gândirea esențială*.

Problema comunicării implică raportarea prin limbă la nivelul inteligibilității și la nivelul comprehensiunii în modul de a fi doar „Abia când limba conferă ființării un nume, abia atunci, prin această numire, ființarea este ridicată la cuvânt și poate să apară în toată strălucirea ei” [17]. Putem (re)argumenta că Heidegger propune termenul de hermeneutică pentru a valoriza ideea că sensul textului și comprehensiunea implică Ființa astfel încât „oamenii se înțeleg unii pe alții; înțeleg textele și semnificațiile din această lume în temeiul Ființei și a raportului lor privilegiat la ea...această hermeneutică este de fapt o filozofie și anume filosofia Ființei ca prezență-absență” [18] doar așa cum putem valoriza, mai departe, „Limba însăși este Poezie într-un sens esențial” [19], o poezie care trimite mereu într-un mod inepuizabil la survenire, la rostirea esențială și la numire.

Conchizând, textul trimite la Ființă (Heidegger, Gadamer). La Heidegger limba preexistă, precede și fundamentează ontosul uman. Judecata este subiectivă iar prejudecata este ontos. Limba

este prejudecata, înainte de oameni și de tradiția lor. Este vorba despre utilizarea unui caracter impropriu față de deschiderea pe care Dasein-ul heideggerian o presupune sau chiar despre o abordare clasică a tradiției ca sumă de generații reale care se succed din punct de vedere istoric ceea ce indică faptul că Heidegger este încă tributar școlii istoriste. Acest lucru a fost bine sesizat de către Gadamer care depășește și propune o analiză a tradiției în sens extins, numind altfel lumea și lumirea lui Heidegger printr-un plus: limba este obiectivă deoarece în spatele ei se succed generații care transmit o tradiție. Așadar hermeneutul înțelege opera într-un context superior prin generalitate, depășind gradul de conștientizare al individualității creatoare.

Paradigma interpretărilor textuale prin discurs

Discursul presupune relaționarea umană dar și explicarea a modelelor culturale prin text (scris sau oral) reflectând înțelegerea socială a textului, comunitatea critică și elitistă dar și comunitatea naturală, explicare dar și comprehensiune, vorbărie și mediere a sensului social, preexistent ca structură dar și noi sensuri ori semnificații ale cuvintelor ș.a.m.d. Prezentate sintetic caracteristicile diacronice ale înțelegerii discursului contemporan fac trimitere la un sens prin care:

- I. Discursul este un decupaj din cadrul unei limbi și este fundamentat pe o sintaxă preexistentă ca definiție prin care discursul modern este întemeiat și se inițiază.
- II. Discursul este situat într-o experiență a istoriei, a vieții, a rațiunii reinterpretate, a înțelegerii și interpretării rațiunii istorice, a unității structurale, a existenței unei duble relații în comprehensiune, deoarece „Comprehensiunea presupune o trăire, iar trăirea nu devine o experiență a vieții decât dacă comprehensiunea scapă din strâmtoarea și subiectivitatea trăirii în regiunea totalității și a universalului” [20].
- III. Discursul este perceput prin identitate și comprehensiune.
- IV. Discursul este reprezentat prin dialog ca subtextualitate existențială implicită.
- V. Discursul înseamnă, în plan fenomenologic, realizarea unității între lumea științei și lumea vieții.
- VI. Discursul este înțeles ca text și textualitate. Am arătat faptul că dintr-o perspectivă pragmatică și relaționară, discursul și activitatea discursivă pot fi analizate sub forma produsului finit care este textul. Iar din conceptualizările psihologiei cognitive observăm că textualitatea apare ca interfață text-cititor.
- VII. Discursul este analizat printr-o nouă retorică socială. Gadamer a reușit să socializeze procedeul hermeneutic, propunând o relaționare, la un alt nivel, interpretativă. Este exprimată o economie a contextului valorizată subtextual prin conceptul de cultură socială, manifestat în tradiție. Dacă modelul procesului hermeneutic este dialogul (Gespräch), atunci interpretarea textului este: *Gespräch mit dem Text*, con-vorbire, dialog cu textul. Sarcina hermeneuticii, spune Gadamer, se înțelege pe sine ca o intrare în vorbă cu textul. Această înțelegere este personificată printr-o experiență relaționată cu textul, de parcă textul sau tradiția ar fi persoane. Modelul este imitativ de vreme ce, de-a lungul istoriei, au existat personificări ale tuturor simbolurilor sociale semnificative: fie că este vorba despre Dumnezeu, fie că este vorba despre α -particulele elementare ale fizicii.

Conturând înțelegerea discursivă din punctul de vedere al unei *situații de vorbire ideală*, ca lipsă a coercițiilor exterioare în soluționarea pretențiilor de validitate, Habermas a indicat faptul că „structura comunicării nu produce vreo coerciție, atunci și numai atunci, când pentru toți participanții posibili este dată o diviziune simetrică a șanselor de a alege și exercita actele de vorbire” [21]. Apare o relaționare retorică ideală prin: posibilitatea de schimbare a rolurilor în dialog, prin egalitatea șanselor privind asumarea de roluri în dialog, prin performanțele dialogului și prin alegerea (indeterminată) actelor de vorbire. Transpusă în limbaj natural situația de vorbire ideală indică o poziție defensivă a comunicării care rezultă prin efortul constant de depășire a neînțelegerilor. Însă, *soluția găsită transformă locutorii în oratori desăvârșiți*. Lipsa coercițiilor exterioare poate fi vizualizată într-un mod subtextual: fie ca posibilitate de suspendare a

comunicării (a schimbului de informații), fie ca posibilitate de neînțelegere (lipsa întemeierii limbajului) a autoreferențialității.

Pentru a se ajunge la relaționarea prin înțelegere extinsă, la lectură și relectură [22] a fost necesară apariția unei cotituri hermeneutice pe care o putem apercepe sub forma unui exercițiu implicativ-logic, expus în mod paradigmatic astfel:

- Dacă, în mod existențial, comprehensiunea fundează expunerea.
- Iar expunerea nu înseamnă luarea la cunoștință a ceea ce este inteligibil ci punerea în formă a posibilităților proiectate în comprehensiune (Heidegger, M., Gadamer, H., G.)
- Atunci comprehensiunea este temeiul oricărei exegeze, interpretări, explicitări.

În acest sens, analizând principiile unei *hermeneutici filosofice* Gadamer caută să consolideze *principiile unei teorii a experienței hermeneutice* prin valorizarea fenomenului comprehensiunii, a fenomenului hermeneutic și a experienței de adevăr.

Fenomenul comprehensiunii nu constituie în mod original o problemă de metodă (asemănător relației știință - obiecte ale experienței) propunând un ceva de genul idealului metodologic al științei; nu se limitează la raportările umane la lume ci are valabilitate în cadrul științei și al valorizării, depășindu-le și legitimându-le.

Fenomenul hermeneutic se întemeiază prin dezvoltarea fenomenului comprehensiunii, rezultând o interpretare și, în aceeași măsură, o explicitare a unui concept de cunoaștere și adevăr care să corespundă întreaga experiență umană, pe de o parte, și cu experiența specifică fiecărui om, pe de altă parte.

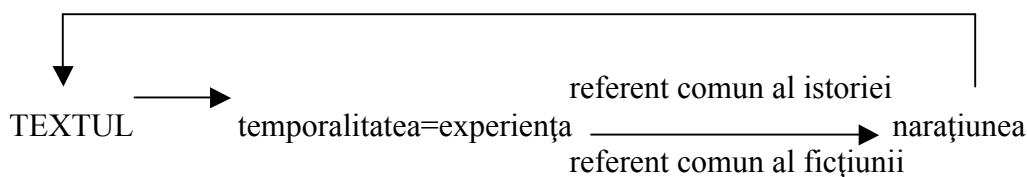
Experiența de adevăr este esența experienței hermeneutice pentru întregul științelor spiritului care relevă moștenirea teoretică, sub toate formele ei, ca obiect de cercetare care vorbește în chiar adevărul ei și necesită nu numai o întemeiere de ordin filosofic ci este ea însăși o modalitate de activitate filosofică.

Astfel, hermeneutica filosofică presupune o abordare metodologică prin care, prin înțelegerea științelor spiritului se formează, atât ca referențialitate, cât și ca autoreferențialitate ca un efort de a înțelege ce sunt cu adevărat aceste științe dincolo de diferitele căi de fundamentare și ce le leagă de întreaga noastră experiență. Tocmai de aceea hermeneutica trimite la istorie și la experiența genului uman prin realitatea tradiției (care nu înseamnă tradiționalism) ca realitate a istoriei și a comprehensiunii istorice. Se dezvoltă conceptul de istorie activă, în esența ei „comprehensiunea este un fenomen activ istoricește”, care are câteva caracteristici:

- Comprehensiunea are ca premisă „fenomenul” tradiției care constituie condiția posibilității comprehensiunii,
- Comprehensiunea este ea însăși un „fenomen” ca acțiune a istoricității și a prejudecăților înaintașilor și a preinteligibilității. „Raportarea hermeneutică la un text considerat ca totalitate pătrunde dincolo de structura semantico-sintactică a textului” [23].
- Comprehensiunea se împlinește într-un mediu universal: limbajul.
- Limba constituie condiția „condițiilor posibilității” iar „lingvisticitatea” semnifică determinarea „obiectului” hermeneutic și a „realizării” hermeneutice.
- Comprehensiunea istorică ca mediere între trecut și prezent este cea care dă naștere conceptului de istorie activă prin care se depășește istorismul (linear și narativ) ca unitate între tradiție și experiența hermeneutică.

Pentru a întemeia hermeneutica și Ricoeur, P., conform tradiției rostirii își fundamentează întemeierea pe o rezistență explicită în fața reducionismului pozitivist, care afirmă, într-un demers logic și analitic faptul că limbile bine făcute implică eludarea și a întrebunțărilor nonlogice a limbajului conform trimerilor la sensul și la adevărul tuturor propozițiilor. Temeiul abordărilor este unul sistemic și integralist, deși nu afirmă acest lucru niciodată, astfel încât acesta se bazează pe reunirea formelor disparate ale jocului povestirii prin intermediul caracterului comun al experienței umane care prin definiție este temporal, implicând temporalitatea (vezi și Temps et Récit). Astfel, ca o dezvoltare și detaliere a gândirii lui Gadamer se obține următoarea structură (Fig. 1.1.)

Fig. 1.1.

Conchizând, „Spre tradiție tinde întreaga experiență hermeneutică. Dar tradiția nu este un simplu lucru care vine sau care poate fi stăpânit. Ea este un veritabil limbaj al hermeneuticii având un sens independent de subiecții concreți și de intențiile lor” [24]. Din această perspectivă comprehensiunea aduce cu sine revalorizarea conceptului de experiență, având ca rațiune capacitatea de a face față oricărui demers științific și logic. Experiența hermeneutică nu este reductibilă la știință; se află chiar în opoziție cu știința și cu formalizările care fac din experiență temeiul cunoașterii universale, tehnice și teoretice. Se poate însă vorbi despre o dialectică a experienței care presupune nu o cunoaștere închisă ci o deschidere oferită de experiența însăși ceea ce semnifică faptul că experiența hermeneutică ca formă a raportării la tradiție este o unitate între cunoaștere și recunoaștere prin intermediul conștiinței istorice active.

Referințe

- [1] Schleiermacher, Friedrich D.E., *Hermeneutica*, Editura Polirom, Iași, 2001, pp.21-24.
- [2] Idem, p.23.
- [3] Idem, p.28
- [4] Idem, p.39
- [5] Idem, p.42
- [6] Idem, p.64
- [7] Idem, pp. 70-73
- [8] Ricoeur, Paul, *Metafora vie*, Editura Univers, București, 1984, pag. 198.
- [9] Ricoeur, Paul, *Les Conflit des intéprétations*, Editions du Seuil, Paris, 1969, pag.7.
- [10] Idem, pp.15,16.
- [11] Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995, pag.11.
- [12] Idem, pag.12.
- [13] Idem, pag.14.
- [14] Idem, pag. 15.
- [15] Derrida, J., *Credință și cunoaștere. Veacul și iertarea*, Editura Paralala 45, 2003, pag. 7.
- [16] Heidegger, Martin, *Originea operei de artă*, Editura Humanitas, București, 1995, pag.37 și urm.
- [17] Idem, pag. 101.
- [18] Codoban, A., *Semn și interpretare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001, pag.112
- [19] Heidegger, M., 1995, pag. 102
- [20] W. Dilthey, *Construcția lumii istorice în științele spiritului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999, pag 85
- [21] Habermas, Jürgen, *Conștiință morală și acțiune comunicativă*, Editura All, București, 2000, pag.10.
- [22] Călinescu, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, Iași, 2003, pp. 23 și urm.
- [23] Gadamer, H., G., *Verité et méthode*, Editions du Seuil, Paris, 1975, pag.119.
- [24] Ibidem.

Bibliografie

- Călinescu, Matei, *A citi, a reciti. Către o poetică a (re)lecturii*, Editura Polirom, Iași, 2003.
- Codoban, Aurel, *Semn și interpretare*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2001.
- Derrida, Jacques, *Credință și cunoaștere. Veacul și iertarea*, Editura Paralala 45, 2003.
- Dilthey, Wilhelm, *Construcția lumii istorice în științele spiritului*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999.
- Gadamer, Hans-Georg, *Verité et méthode*, Editions du Seuil, Paris, 1975.
- Habermas, Jürgen, *Conștiință morală și acțiune comunicativă*, Editura All, București, 2000.
- Ricoeur, Paul, *Metafora vie*, Editura Univers, București, 1984.
- Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, Editura Humanitas, București, 1995.
- Ricoeur, Paul, *Les Conflit des interprétations*, Editions du Seuil, Paris, 1969.
- Schleiermacher, Friedrich D.E., *Hermeneutica*, Editura Polirom, Iași, 2001.